

KOS PENANAMAN (KP) DAN KOS SARA HIDUP (KSH) DALAM PERAKAUNAN ZAKAT PADI DI MALAYSIA

Mohd Shukri Hanapi¹, Zahri Hamat²

¹*Pusat Kajian Pengurusan Pembangunan Islam (ISDEV)*
hshukeri@yahoo.com

²*Bahagian Perancangan dan Pengurusan Pembangunan, Pusat Pengajian Sains Kemasyarakatan,*
Universiti Sains Malaysia, Pulau Pinang, Malaysia
zahri@usm.my

Abstrak

Kajian ini bertujuan meneliti dan menganalisis kos penanaman (KP) dan kos sara hidup (KSH) dalam amalan perakaunan zakat padi di Malaysia, sama ada ia ditolak daripada pendapatan kasar (PK) atau pun tidak. Di Malaysia, terdapat pelbagai kaedah perakaunan zakat padi yang diamalkan. Ada negeri yang tidak menolak kedua-dua kos tersebut; ada pula negeri yang menolak KP sahaja; dan ada juga yang bertindak menolak kedua-duanya daripada PK. Persoalannya, kenapakah terdapat negeri yang membenarkan KP ditolak daripada PK sedangkan fatwa yang dikeluarkan oleh majoriti negeri di Malaysia tidak membenarkan KP tersebut ditolak daripada PK? Kenapakah pula terdapat negeri yang bukan sahaja membenarkan penolakan KP, malah turut ditolak KSH? Apakah asas mereka dalam hal ini? Bagi menjawab kesemua persoalan ini, perbincangan dalam kajian ini dibahagikan kepada dua bahagian. Pertama, mengenal pasti KP dan KSH dalam amalan perakaunan zakat padi di Malaysia; dan kedua, menganalisis KP dan KSH dalam amalan perakaunan zakat padi di Malaysia berdasarkan pandangan *fuqaha*'. Berdasarkan analisis kandungan terhadap data primer dan sekunder, kajian ini mendapati kebanyakan negeri di Malaysia tidak membenarkan penolakan KP dan KSH daripada PK, kecuali empat buah negeri iaitu Perlis, Pulau Pinang, Sabah dan Sarawak. Sabah dan Sarawak hanya membenarkan penolakan KP daripada PK, manakala Perlis dan Pulau Pinang bukan sahaja membenarkan penolakan KP, malah turut menolak KSH daripada PK. Meskipun berbeza dengan negeri-negeri lain, amalan perakaunan zakat padi di keempat-empat buah negeri ini masih selari dengan pandangan *fuqaha*'.

Kata Kunci: *kos penanaman, kos sara hidup, perakaunan, zakat, dan fuqaha*'.

1. PENGENALAN

Hasil pertanian yang dikenakan zakat di Malaysia ialah padi. Padi yang diproses menjadi beras merupakan makanan asasi di Malaysia. Dalam melaksanakan kewajipan zakat padi ini, setiap negeri di Malaysia mempunyai kaedah perakaunan zakat padi masing-masing. Ada negeri yang tidak menolak kos penanaman (KP)¹⁴ dan kos sara hidup (KSH)¹⁵ daripada pendapatan kasar (PK) dalam amalan perakaunan zakat padi mereka; ada pula negeri yang menolak KP sahaja; dan ada juga yang bertindak menolak kedua-duanya sekali.

Meskipun kaedah perakaunan zakat padi di Malaysia terbahagi kepada tiga kategori tersebut, namun secara umumnya kajian ini hanya bertujuan meneliti dan menganalisis KP dan KSH dalam amalan perakaunan zakat padi di Malaysia. Persoalannya, kenapakah terdapat negeri yang membenarkan KP ditolak daripada PK

¹⁴ Kos penanaman (KP) disebut juga sebagai kos pengeluaran. Ia merangkumi segala kos modal penanaman padi seperti kos sewa tanah (jika disewa), membajak dan menanam, baja, racun serangga, upah menuai, dan upah pengangkutan.

¹⁵ Kos sara hidup (KSH) disebut juga sebagai kos sara diri. Ia merangkumi segala kos keperluan asasi seperti perbelanjaan diri sendiri, pemberian kepada isteri, nafkah anak, pemberian kepada ibu bapa, perubatan, dan hutang *daruriyyah* (kenderaan dan rumah).

sedangkan fatwa yang dikeluarkan oleh majoriti negeri di Malaysia tidak membenarkan KP tersebut ditolak daripada PK? Kenapakah pula ada negeri yang bukan sahaja membenarkan penolakan KP, malah turut ditolak juga KSH? Apakah asas mereka dalam hal ini? Bagi menjawab kesemua persoalan ini, secara khususnya kajian ini mempunyai dua objektif utama. Pertama, mengenal pasti KP dan KSH dalam amalan perakaunan zakat padi di Malaysia; dan kedua, menganalisis KP dan KSH dalam amalan perakaunan zakat padi di Malaysia berdasarkan pandangan *fuqaha*'.

Untuk mencapai kedua-dua objektif ini, kajian kualitatif ini melibatkan kedua-dua jenis data iaitu data primer dan sekunder. Data primer diperoleh melalui temu bual tidak berstruktur dengan empat orang informan. Pertama, Mohd Nazim Mohd Noor, Pengurus Baitulmal, Majlis Agama Islam dan Adat Istiadat Melayu Perlis (MAIP) pada 27 Februari 2014; kedua, Mohd Fahmi Salleh Hilmi, Penolong Pegawai Zakat, Jabatan Zakat Kedah pada 10 Jun 2014; ketiga, Azhari Ahmad, Eksekutif Zakat, Zakat Pulau Pinang pada 16 Jun 2014; dan keempat Mohd. Latif Tolib, Pegawai Hal Ehwal Islam, Majlis Agama Islam dan Adat Melayu Perak (MAIPs) pada 17 Jun 2014. Manakala data sekunder diperoleh melalui kajian perpustakaan. Kesemua data ini dianalisis menggunakan kaedah analisis kandungan. Secara umumnya, perbincangan dalam kajian ini dibahagikan kepada empat bahagian utama. Pertama, membincangkan kaedah perakaunan zakat padi di Malaysia; kedua, membincangkan asas penolakan KP dan KSH daripada PK; ketiga, membincangkan contoh pengiraan zakat padi yang melibatkan penolakan KP dan KSH; dan keempat, membincangkan dapatan kajian.

2. KAEDAH PERAKAUNAN ZAKAT PADI DI MALAYSIA

Di Malaysia, terdapat pelbagai kaedah perakaunan zakat padi yang diamalkan pada ketika ini. Hal ini sebagaimana yang ditunjukkan dalam Jadual 1.

Jadual 1: Kaedah Perakaunan Zakat Padi di Malaysia

Bil.	Negeri	Perakaunan Zakat Padi di Malaysia			
		Zakat dikenakan Terhadap PK Dengan Kadar 5%	Zakat dikenakan Terhadap PK Dengan Kadar 5% & 10%	Zakat dikenakan Terhadap Pendapatan Bersih Setelah ditolak KP daripada PK	Zakat dikenakan Terhadap Pendapatan Bersih Setelah ditolak KP & KSH daripada PK
1	Perlis				✓
2	Kedah		✓		
3	Pulau Pinang				✓
4	Perak	✓			
5	Wilayah Persekutuan		✓		
6	Selangor	✓			
7	Kelantan		✓		
8	Terengganu		✓		
9	Pahang		✓		
10	Negeri Sembilan		✓		
11	Melaka		✓		
12	Johor		✓		
13	Sarawak			✓	
14	Sabah			✓	
Jumlah / Peratus		2 (14%)	8 (58%)	2 (14%)	2 (14%)

Nota: Diolah daripada maklumat perakaunan zakat padi yang terdapat dalam laman sesawang pusat-pusat zakat mengikut negeri dan temu bual yang dijalankan.

Jadual 1 mempamerkan kepelbagaian kaedah perakaunan zakat padi yang diamalkan di Malaysia pada ketika ini. Kepelbagaian kaedah perakaunan zakat padi ini boleh dibahagikan kepada empat kategori. Pertama, zakat padi dikenakan terhadap PK dengan kadar 5%; kedua, zakat padi dikenakan terhadap PK dengan kadar 5% dan 10%; ketiga, zakat padi dikenakan terhadap pendapatan bersih (PB) setelah ditolak KP dengan kadar 10%; dan keempat, zakat padi dikenakan terhadap PB setelah ditolak KP dan KSH dengan kadar 10%. Terdapat dua buah negeri (14%) yang mengenakan zakat padi terhadap PK dengan kadar 5%; 8 buah negeri (58%) mengenakan zakat padi terhadap PK dengan kadar 5% dan 10%; dua buah negeri (14%) mengenakan zakat padi terhadap PB setelah ditolak KP; dan dua buah negeri (14%) mengenakan zakat padi terhadap PB setelah ditolak KP dan KSH dengan kadar 10%.

Jelas di sini bahawa hanya Perlis, Pulau Pinang, Sarawak dan Sabah yang mengambil kira KP dan KSH dalam perakaunan zakat padi mereka. Daripada empat buah negeri ini, dua buah negeri iaitu Sarawak dan Sabah menolak KP daripada PK dalam perakaunan zakat padi mereka, manakala Pulau Pinang dan Perlis mengenakan zakat padi terhadap PB setelah ditolak KP dan KSH (Temu bual Haji Mohd Nazim Mohd Noor, 27 Februari 2014 dan Azhari Ahmad, Eksekutif Zakat, Zakat Pulau Pinang pada 16 Jun 2014).

Sebenarnya, perakaunan zakat padi di Sarawak dan Sabah adalah berpandukan *Manual Pengurusan Pengiraan Zakat* yang dikeluarkan oleh Jabatan Wakaf, Zakat dan Haji (JAWHAR) (2008:46), iaitu perakaunan zakat pertanian dibuat dengan menolak KP daripada PK. Hal ini berbeza dengan perakaunan zakat padi di Perlis dan Pulau Pinang yang bukan sahaja menuruti *Manual Pengurusan Pengiraan Zakat* yang dikeluarkan oleh Jabatan Wakaf, Zakat dan Haji (JAWHAR) (2008:46) itu, malah lebih daripada itu kerana selain menolak KP, mereka juga menolak KSH daripada PK.

Perlis mengamalkan perakaunan zakat padi dengan menolak KP dan KSH daripada PK. Hasil PB daripada penolakan itu dikenakan zakat dengan kadar 10% (Majlis Agama Islam dan Adat Istiadat Melayu Perlis, 2001:16-20). Menurut Mohd Nazim Mohd Noor (Temu bual pada 27 Februari 2014), perkara ini telah diputuskan oleh Majlis Fatwa Negeri Perlis. Lagipun, dalam Undang-Undang Tubuh Negeri telah dinyatakan bahawa Perlis tidak terikat dengan sebarang mazhab dalam pengamalan hal-hal keagamaan. Jelas di sini bahawa Perlis boleh berbeza dalam perakaunan zakat padi kerana mereka tidak terikat dengan sesuatu mazhab tertentu dalam pengamalan soal agama.

Begitu juga dengan Pulau Pinang yang mengenakan zakat padi ke atas PB setelah ditolak KP dan KSH dengan kadar zakat 10%. Menurut Azhari Ahmad (Temu bual pada 16 Jun 2014), penolakan KP dan KSH ini adalah untuk memberi keadilan kepada semua pihak. Hal ini lebih-lebih lagi KP dan KSH yang kian meningkat dan kebanyakan petani pula bergantung kepada sumber pendapatan daripada padi semata-mata. Demikianlah antara pertimbangan yang diputuskan oleh Majlis Fatwa Negeri Pulau Pinang.

3. ASAS PENOLAKAN KOS PENANAMAN DAN KOS SARA HIDUP DALAM PERAKAUNAN ZAKAT PADI

Perbincangan ini dibahagikan kepada dua bahagian. Pertama, perbincangan tentang asas dan hujah penolakan KP; dan kedua, perbincangan tentang asas dan hujah penolakan KP serta KSH.

a) Asas Penolakan KP Daripada PK

Sebagaimana yang dijelaskan sebelum ini, Perlis, Pulau Pinang, Sarawak dan Sabah telah membenarkan KP ditolak daripada PK sebelum dikeluarkan zakat padi ke atas PB. Sebenarnya tidak ada nas yang menjelaskan hal ini. Majoriti *fuqaha'* berpendapat bahawa KP mestilah ditanggung oleh para petani dan nisab zakat dikira apabila mereka memperoleh hasil tanaman dan tidak perlu menolak KP apabila hendak mengeluarkan zakat (al-Zuhayli, 1989:812). Menurut pandangan majoriti *fuqaha'* ini, KP tidak perlu ditolak terlebih dahulu kerana tiada nas yang menyatakan perlu menolak KP. Nas yang ada hanyalah menerangkan kadar

pengeluaran zakat sebanyak 5% atau 10% berdasarkan kaedah pengairan yang digunakan. Nas-nas yang ada hanyalah membezakan kadar pengeluaran zakat berdasarkan jenis pengairan yang digunakan oleh para petani sama ada tanaman yang menggunakan pengairan semula jadi atau pengairan yang menggunakan tenaga buruh.

Berdasarkan hujah majoriti *fuqaha'* ini, maka KP perlu ditanggung oleh petani dan zakat diwajibkan terhadap semua hasil pertanian tanpa perlu menolak terlebih dahulu KP. Oleh sebab itu, kadar pengeluaran zakat pertanian ialah 5% atau 10% berdasarkan kaedah pengairan tanaman tersebut. Menurut al-Buhuti (1999:274), kadar 10% dikenakan jika pengairan yang sampai ke ladang tidak mengeluarkan modal yang banyak atau kerja yang berat kerana beban pengairan menyebabkan tinggi rendahnya kadar tersebut. Tanaman yang dikenakan zakat pada kadar 5% ialah tanaman yang diairi dengan bantuan binatang, kincir air, jentera dan sebagainya¹⁶.

Hal ini berbeza dengan pandangan al-Qaradawi (1969:396-397) yang menyatakan KP perlu ditolak terlebih dahulu kerana ia merupakan satu bebanan bagi para petani. Dalam hal ini, beliau mengemukakan tiga hujah mengapa KP perlu ditolak terlebih dahulu. Ketiga-tiga hujah beliau adalah seperti berikut:

1. Bebanan dan kos merupakan faktor yang memberi kesan dalam hukum. Kadar pengeluaran zakat berbeza disebabkan adanya bebanan dan kos. Contohnya, bagi pengairan yang memerlukan peralatan atau tenaga manusia kadar pengeluaran zakat ialah 5% sahaja.
2. Bagi zakat binatang ternakan pula, sekiranya penternak perlu mencari makanan untuk binatang ternakannya sepanjang tahun, maka binatang ternakan tersebut tidak dikenakan zakat ternakan. Jika diqiaskan perkara ini dengan zakat padi, maka wajarlah KP itu tidak dikenakan zakat.
3. Zakat diwajibkan kerana adanya pertumbuhan. Apabila adanya pertumbuhan ini bererti wujud pertambahan. Dalam konteks ini, pertambahan tidak mewujudkan kekayaan kerana KP juga besar.

Pandangan al-Qaradawi (1969) ini dikuatkan dengan *athar* yang dilaporkan oleh Abu 'Ubayd (1988:611) bahawa Jabir bin Zaid r.a telah diminta pandangan mengenai tindakan seorang lelaki yang telah berhutang dan menggunakan wang hasil hutang tersebut untuk perbelanjaan keluarga dan ladangnya. Jabir menjelaskan bahawa:

“Ibn ‘Abbas r.a berpandangan bahawa lelaki itu boleh membelanjakan hutangnya itu untuk ladangnya. Ibn ‘Umar r.a. pula berpendapat orang itu boleh membelanjakannya untuk ladang dan keluarganya”.

Menurut Abu 'Ubayd (1988:611), dalam hal ini Ibn 'Abbas r.a. dan Ibn 'Umar r.a. bersependapat bahawa zakat pertanian dikeluarkan setelah petani menolak hutang yang dijadikan modal untuk kos mengusahakan sesuatu penanaman. Oleh itu, dapatlah disimpulkan bahawa adalah wajar untuk menolak hutang KP sebelum dikenakan zakat terhadap tanaman tersebut berdasarkan pandangan Ibn 'Abbas r.a. dan Ibn 'Umar r.a. itu (Muhammad Kamal 'Atiyah, 1995:28).

Jelaslah bahawa sekiranya seseorang petani itu berhutang untuk membeli bahan input untuk penanaman padinya seperti berhutang untuk membeli baja, racun, biji benih, upah menuai, membajak dan sebagainya, maka petani tersebut dibenarkan menolak terlebih dahulu KP daripada PK. Hasil PB barulah dikenakan zakat.

¹⁶ Diriwayatkan daripada 'Abd Allah bin 'Amru r.a. katanya: Rasulullah SAW bersabda yang bermaksud, “Tanaman yang diairi oleh hujan, sungai-sungai dan mata air atau yang mendapat air dari saluran (atau melalui akarnya) hendaklah dikeluarkan (zakatnya) sepersepuluh (1/10). Tanaman yang diairi dengan unta pengangkut air atau dengan penimba, hendaklah dikeluarkan seperduapuluh (1/20)” (Riwayat al-Bukhari, Hadith no. 1483, Ibn Hajar, 1989:443).

b) Asas Penolakan KSH Daripada PK

Di Malaysia, Perlis dan Pulau Pinang sahaja yang membenarkan KSH ditolak daripada PK sebelum dikeluarkan zakat padi. Sebenarnya tiada nas yang menjelaskan KSH wajar ditolak terlebih dahulu sebelum dikenakan zakat padi. Walaupun Ibn ‘Abbas r.a. dan Ibn ‘Umar r.a. bersependapat bahawa hutang yang digunakan untuk dijadikan KP ditolak terlebih dahulu sebelum dikenakan zakat, tetapi mereka tidak bersependapat tentang hutang yang dibelanjakan untuk KSH petani. Ibn ‘Umar r.a. sahaja yang berpendapat bahawa zakat dikira setelah ditolak hutang KP dan KSH (Abu ‘Ubayd, 1988:611; Yahya Ibn Adam, t.t.:162; Ibn Qudamah, 1997:265).

Jelas di sini bahawa tiada nas yang menerangkan tentang penolakan KSH sebelum dikenakan zakat. Walau bagaimanapun, satu asas dalam pengeluaran zakat harta ialah orang yang mengeluarkan zakat mestilah orang kaya kerana penerima zakat ialah golongan fakir miskin. Hal ini berdasarkan amalan pada zaman Rasulullah SAW, iaitu baginda telah memerintahkan supaya zakat dipungut daripada orang kaya sebagaimana sabdanya yang bermaksud:

“Ambillah daripada orang-orang kaya dan kembalikan kepada orang yang miskin” (Riwayat *al-Jama‘ah*, Hadith no. 1531, al-Syawkani, 1996:431-432).

Sebenarnya indikator kekayaan seorang petani itu tidak hanya dilihat pada hasil tanamannya yang mencukupi kadar nisab tanpa mengambil kira sama ada pendapatan daripada hasil pertaniannya mencukupi untuk keperluan perusahaan pertanian dan perbelanjaan keluarganya. Oleh sebab nafkah adalah tanggungjawab ketua keluarga, sudah tentu seseorang itu perlu menunaikan tanggungjawab tersebut terlebih dahulu sebelum membelanjakan kekayaannya untuk perbelanjaan-perbelanjaan lain. Prinsip ini berdasarkan kisah yang berlaku pada zaman Rasulullah SAW yang diriwayatkan oleh Jabir bin Abdullah r.a. bahawa Rasulullah SAW bersabda kepada seseorang yang bermaksud:

“Berikanlah terlebih dahulu untuk kepentingan dirimu; apabila lebih berikanlah untuk isterimu; apabila masih lebih berikanlah kepada keluarga yang terdekat dengan mu; dan apabila masih lebih berikanlah kepada yang lain-lain” (al-Nawawi, 1997:53-54)

Jelas di sini bahawa KSH wajar diambil kira dan perlu ditolak terlebih dahulu sebelum dikenakan zakat padi kerana Rasulullah SAW sendiri amat mengambil berat tentang kesejahteraan sosial para petani. Mengikuti amalan Rasulullah SAW, baginda meminta supaya penaksir zakat menolak 1/3 atau 1/4 daripada hasil tanaman dan zakat ditaksir berdasarkan 2/3 atau 3/4 daripada hasil tanaman. Hal ini sebagaimana yang dilaporkan oleh Sahal bin Abu Hathrnah yang bermaksud:

“Apabila kamu membuat penaksiran hendaklah kamu ambil zakatnya dan tinggalkan 1/3. Jika kamu tidak tinggalkan 1/3 hendaklah tinggalkan 1/4” (Abu ‘Ubayd, 1988:585).

Jelas di sini bahawa kaedah perkaunan zakat padi yang diamalkan di Perlis dan Pulau Pinang didapati selari dengan kehendak syarak. Menurut Mohd Nazim Mohd Noor (27 Februari 2014), meskipun Perlis membenarkan para petani menolak KP dan KSH, namun tidak menjadi halangan sekiranya ada dalam kalangan petani yang mahu mengenakan zakat terhadap PK tanpa menolak sebarang kos. Sebenarnya, hal yang sama juga diamalkan di Negeri Pulau Pinang.

4. CONTOH PENGIRAAN ZAKAT PADI

Contoh pengiraan zakat padi ini dijelaskan dalam dua bentuk. Pertama, contoh pengiraan zakat padi yang melibatkan penolakan KP; dan kedua, contoh pengiraan zakat padi yang melibatkan penolakan KP dan KSH.

a) Pengiraan Zakat Padi Yang Melibatkan Penolakan KP

Contoh pengiraan zakat padi yang hanya melibatkan penolakan KP daripada PK sebagaimana yang diamalkan di Negeri Sabah dan Sarawak adalah seperti berikut:

1. Mula Mengusaha Tanah : 1 Muharram 1436
2. Hasil Diperoleh : 19 Rejab 1436
3. Jumlah Hari : 195 hari
4. Hasil Perolehan Padi : RM12,000 (tidak termasuk subsidi)
5. Penolakan KP

Jadual 2: Kos Penanaman

Bil	Perkara	Kos (RM)
i.	Sewa Tanah (Jika Disewa)	RM -
ii.	Membajak Dan Menanam	RM1,250.00
iii.	Harga Baja	RM6.00
iv.	Racun Serangga	RM250.00
v.	Upah Menuai	RM650.00
vi.	Upah Pengangkutan	RM200.00
Jumlah Kos Pengeluaran		RM2,356.00

6. Jumlah Zakat Yang Perlu Dibayar

Pendapatan Kasar (RM12,000.00) – KP (RM2,356.00) = RM1,459.80 (PB). RM9,644 melebihi nisab RM542.69. Jumlah zakat yang perlu dibayar = RM9,644 x 10% iaitu sebanyak **RM964.90**

*** Nisab zakat pertanian iaitu 2 kunca 7 nalah atau 986.7 kg bersamaan RM542.69. Jika baki mencapai jumlah RM542.69 atau lebih, maka baki itu didarab dengan 10%.

b) Pengiraan Zakat Padi Yang Melibatkan Penolakan KP dan KSH

Contoh pengiraan zakat padi yang melibatkan penolakan KP dan KSH daripada PK sebagaimana yang diamalkan di Negeri Perlis dan Pulau Pinang adalah seperti berikut:

1. Mula Mengusaha Tanah : 1 Muharram 1436
2. Hasil Diperoleh : 19 Rejab 1436
3. Jumlah Hari : 195 hari
4. Hasil Perolehan Padi : RM12,000 (tidak termasuk subsidi)

5. Penolakan KP

Jadual 3: Kos Penanaman

Bil	Perkara	Kos (RM)
i.	Sewa Tanah (Jika Disewa)	RM -
ii.	Membajak Dan Menanam	RM1,250.00
iii.	Harga Baja	RM6.00
iv.	Racun Serangga	RM250.00
v.	Upah Menuai	RM650.00
vi.	Upah Pengangkutan	RM200.00
Jumlah Kos Pengeluaran		RM2,356.00

6. Penolakan KSH

Jadual 4: Kos Sara Hidup

Bil	Perkara	Kos (RM)
i.	Diri RM14.12 x 195 hari (maksimum RM5000.00 setahun)	RM2,754.00
ii.	Isteri RM8.47 x 195 hari (maksimum RM3000.00 setahun)	RM1,652.00
iii.	Anak RM3.38 x 195 hari x 2 orang (maksimum RM1,200.00 setahun untuk seorang anak)	RM1,318.20
iv.	Pemberian Kepada Ibu Bapa (Jumlah yang sebenar jika diberi)	RM -
vi.	Perubatan (perbelanjaan sebenar)	RM140.00
vii.	Ibu bapa	RM300.00
viii.	Hutang <i>Daruriyyat</i> (Kenderaan & Rumah)	
	a. Kenderaan	RM975.00
	b. Rumah	RM -
Jumlah Kos Keperluan Asasi		RM7,139.20

7. Jumlah Zakat Yang Perlu Dibayar

Pendapatan Kasar (RM12,000.00) – KP + KSH (RM2,356.00 + RM7,139.20 = RM9,495.20) = RM1,459.80 (PB). RM1,459.80 melebihi nisab RM542.69

Jumlah zakat yang perlu dibayar = RM1,459.80 x 10% **RM145.90**

5. DAPATAN DAN ANALISIS

Di Malaysia hanya empat buah negeri di Malaysia yang membenarkan penolakan KP dan KSH dalam perakaunan zakat padi. Dua daripadanya iaitu Sabah dan Sarawak hanya membenarkan penolakan KP daripada PK, manakala Perlis dan Pulau Pinang mengenakan zakat terhadap PB setelah ditolak KP dan KSH. Jelas di sini bahawa kaedah perakaunan zakat padi yang diamalkan di Perlis, Pulau Pinang, Sabah dan Sarawak bukan sahaja selari dengan kehendak syarak, malah turut mengambil kira aspek kesejahteraan sosial para petani. Dalam hal ini, pihak pengurus zakat di Perlis, Pulau Pinang, Sabah dan Sarawak melihat KP dan KSH sebagai satu bebanan bagi petani. Bebanan dan kos merupakan faktor yang memberi kesan terhadap hukum dan kehidupan para petani, maka ia perlu ditolak.

Bagi membuktikan kaedah perakaunan zakat padi di Perlis, Pulau Pinang, Sabah dan Sarawak mementingkan aspek kesejahteraan sosial para petani, kekayaan seseorang petani itu tidak hanya dilihat pada hasil tanamannya yang mencukupi nisab untuk dikeluarkan zakat. Sebenarnya indikator kekayaan seseorang petani itu tidak cukup jika hanya dilihat pada pertambahan hasil tanamannya yang mencukupi kadar nisab tanpa mengambil kira sama ada pendapatan daripada hasil pertaniannya mencukupi untuk menampung KP dan KSH keluarganya atau tidak. Misalnya, pada masa kini kemajuan dan perkembangan dalam sektor pertanian memerlukan petani mengamalkan pertanian moden. Mereka perlu membeli benih padi yang bermutu tinggi dan pelbagai jenis baja untuk mendapat hasil tanaman yang baik dan berkualiti. Oleh sebab tanaman padi sering terdedah kepada pelbagai jenis penyakit seperti penyakit karah, virus merah, hawar seludang, hawar bakteria, bintik perang dan pelbagai jenis penyakit lagi yang boleh mengakibatkan kerugian terhadap para petani, maka para petani perlu membeli pelbagai jenis racun untuk mengawal dan merawat penyakit-penyakit tersebut. Selain itu, petani padi juga menggunakan jentera untuk memudahkan dan mempercepatkan proses penanaman, penuaian dan pengangkutan padi ke kilang pemprosesan padi. Semua aktiviti ini akan menambah KP padi berbanding penanaman padi yang dijalankan secara tradisonal pada zaman dahulu yang menggunakan kos yang sangat minimum.

Di samping KP, seseorang petani itu juga mempunyai tanggungjawab terhadap KSH untuk dirinya dan orang yang berada di bawah tanggungannya seperti isteri, anak-anak, ibu bapa yang uzur dan sebagainya. KSH di sini merupakan keperluan asasi seorang manusia mengikut tahap keperluan semasa seperti makanan, pakaian, tempat tinggal, pendidikan dan juga keperluan-keperluan asas yang lain sesuai dengan keperluan semasa. Jika KSH ini tidak ditolak, maka ia menjadi satu bebanan kepada para petani. Berdasarkan aspek bebanan yang ditanggung oleh para petani inilah, maka amalan perakaunan zakat padi di Perlis dan Pulau Pinang tidak dikenakan terhadap pertambahan PK hasil padi semata-mata. Meskipun wujud pertambahan hasil padi, namun disebabkan bebanan yang perlu ditanggung oleh para petani seperti hutang KP dan KSH ahli keluarga yang agak besar, maka pertambahan seperti itu tidak mewujudkan kekayaan.

6. KESIMPULAN

Berdasarkan perbincangan sebelum ini dapatlah dirumuskan bahawa perakaunan zakat hasil padi yang diamalkan di Sabah dan Sarawak yang hanya membenarkan penolakan KP daripada PK; dan yang diamalkan di Perlis dan Pulau Pinang yang membenarkan penolakan KP dan KSH daripada PK adalah selari dengan kehendak syarak. Di samping selari dengan kehendak syarak, perakaunan hasil zakat padi di keempat-empat buah negeri ini juga jelas mengambil kira aspek kesejahteraan sosial para petani. Aspek kekayaan tidak hanya dilihat pada hasil tanaman yang mencukupi nisab untuk dikeluarkan zakat, tetapi melihat kepada kecukupan pendapatan daripada hasil pertaniannya untuk menampung keperluan perusahaan pertanian dan perbelanjaan keluarganya atau tidak. Tidak bermakna jika zakat dikenakan pada hasil padi semata-mata, sedangkan seseorang petani itu mempunyai bebanan yang perlu ditanggung seperti hutang kos pertanian dan keperluan asasi ahli keluarganya.

7. PENGHARGAAN

Kertas kerja ini adalah sebahagian daripada hasil kajian yang berjudul Perakaunan Zakat Pertanian Usahawan Tani di Malaysia (1001/CISDEV/816218) yang dibiayai oleh Geran Universiti Penyelidikan (RUI), Universiti Sains Malaysia, Pulau Pinang, Malaysia.

RUJUKAN

- Abu 'Ubayd, al-Qasim bin Salam. (1988). *Kitab al-Amwal*. Beirut, Lubnan: Beirut Dar al-Fikr.
- Al-Buhuti, Mansur bin Yunus bin Idris. (1999). *Kasyf al-Qina'*, Jil. 2. Beirut, Lubnan: Dar Ihya' al-Turath al-'Arabi.
- Al-Nawawi, Muhyi al-Din Abi Zakariyya Yahya bin Syarf. (1997). *Sahih Muslim bi Syarh Imam al-Nawawi*, Jld. 7. Beirut, Lubnan: Dar al-Ma'rifah.
- Al-Qaradawi, Yusuf. (1969). *Fiqh al-Zakah Dirasah Muqaranah li Ahkamiha wa Falsafatiha fi Daw' al-Qur'an wa al-Sunnah*. Beirut, Lubnan: Dar al-Irsyad.
- Al-Syawkani, Muhammad bin 'Ali. (1996). *Nayl al-Awtar min Ahadith Sayyid al-Akhyar Sayrh Muntaqa al-Akhbar*, Jld. 4. Beirut, Lubnan: Dar al-Khayr.
- Al-Zuhayli, Wahbah. (1989). *Al-Fiqh al-Islam wa Adillatuh*, Jld. 2. Damsyiq: Dar al-Fikr.
- Ibn Hajar, Ahmad bin 'Ali bin Hajar al-'Asqalani. (1989). *Fath al-Bari Syarh Sahih al-Bukhari*, Jld. 3. Beirut, Lubnan: Dar al-Kutub al-'Ilmiyyah.
- Ibn Qudamah, Mawaffaq al-Din 'Abd Allah Ibn Ahmad al-Maqdisi. (1997). *Al-Mughni*, Jld. 4. Riyad: Dar 'Alam al-Kutub.
- Jabatan Wakaf, Zakat dan Haji (JAWHAR), (2008). *Manual Pengurusan Pengiraan Zakat*. Putrajaya: JAWHAR, Jabatan Perdana Menteri.
- Majlis Agama Islam dan Adat Istiadat Melayu Perlis (MAIPs), 2001. *Panduan Mengeluarkan Zakat*. Kangar, Perlis: Majlis Agama Islam dan Adat Istiadat Melayu Perlis.
- Muhammad Kamal 'Atiyyah (1995). *Perakaunan Zakat: Teori dan Praktis*, terjemahan Mohd Nor Ngah. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Temu bual Mohd Nazim Mohd Noor, Pengurus Baitulmal, Majlis Agama Islam dan Adat Istiadat Melayu Perlis (MAIPs), pada 27 Februari 2014, jam 4.00 pm hingga 5.00 pm, bertempat di Pejabat Baitulmal.
- Temu bual Mohd Fahmi Salleh Hilmi, Penolong Pegawai Zakat, Jabatan Zakat Kedah, pada 10 Jun 2014, jam 9.00 am hingga 10.00 am, bertempat di pejabat Jabatan Zakat Negeri Kedah.
- Temu bual Azhari Ahmad, Eksekutif Zakat, Zakat Pulau Pinang, pada 16 Jun 2014, jam 10.55 am hingga 12.00 am, bertempat di Pejabat Zakat Pulau Pinang.
- Temu bual Mohd. Latif Tolib, Pegawai Hal Ehwal Islam, Majlis Agama Islam dan Adat Melayu Perak (MAIPs), pada 17 Jun 2014, jam 12.05 pm hingga 1.00 pm, bertempat di pejabat MAIPs, Ipoh, Perak.
- Yahya Ibn Adam. (t.t.). *Kitab al-Kharaj*. Beirut, Lubnan: Dar al-Ma'rifah.